

ПТАХ РОКУ – СИНИЦЯ ЧУБАТА (*Lophophanes cristatus*)

В Україні щорічно обирають птаха року. У 2021-му громадською організацією "Українське товариство охорони птахів" символом року обрано Синицю чубату (*Lophophanes cristatus*), яка належить до ряду Горобцеподібних, родини Синицевих і є осілим птахом, та менш ніж інші синиці схильна до сезонних міграцій. Для багатьох цей птах є маловідомим, втім птаха року й обирають для того, щоб більше про нього довідатися, а за потреби вжити заходи щодо його захисту, підтримки тощо.

Чисельність Синиці чубатої в Європі становить 6,1-12,0 млн пар, в Україні – 75-95 тис. пар. На жаль існує тенденція щодо скорочення чисельності популяції. Основний біотоп птахів – високостворбурні соснові та смерекові ліси, з переважанням сосни звичайної та ялини звичайної. В Україні цей вид поширений у лісовій і значній частині лісостепової смуги, а також у Карпатах. Найбільш південним місцем гніздування птахів стали околиці Черкас.

Синиця чубата зовсім невелика, навіть менше горобця: довжина її тіла не перевищує 14 см, а розмах крил – 21 см; маса становить 9-14 г. Щодо екстер'єрних особливостей, то сама назва цього птаха свідчить про його відмінну ознаку – наявність на голові гострого чубчика з пір'їн з цятками білого та чорного кольорів. Спина, крила й хвіст у синиці сіро-бурого кольору без помітних відмітин, а на горлі виділяється чорна пляма (борідка), потилиця чорна, через очі тягнеться темна смуга, котра загинається на світлі щоки у вигляді чорної дужки.

Основним кормом для птахів у весняно-літній період є дрібні безхребетні та їх личинки, передусім жуки (довгоносики та листоїди), метелики на всіх стадіях розвитку та павуки. Восени та взимку синиці даного виду живляться насінням дерев (берези, сосни, ялиці, бука, вільхи).

Упродовж усього року запасують їжу, ховаючи її у щілинах кори дерев, серед лишайників тощо. Їхні запаси використовують й інші види синиць.

Синиця чубата гніздиться поодинокими парами, влаштовуючи гнізда в дуплах з вузьким вхідним отвором (25-30 мм), у трухлявих пнях та ін. Гнізда розміщують на висоті 0,5-2 м над землею та вистеляють їх шерстю, інколи з додаванням рослинного пуху, павутиння та коконів комах

тощо. До відкладання яєць приступають у період з кінця березня – на початку квітня (це раніше інших видів синиць). У кладці 5-9 яєць з блискучою молочно-білою шкаралупою, на якій поверхневі плями світло- і темно-іржаво-червоні, а глибокі – червоноувато-фіолетові. Біля тупого кінця яйця плями розташовуються щільніше, утворюючи віночок. У середньому яйце має розміри 16,39x12,69 мм. Насиджує кладку тільки самка упродовж 13-15 діб. Після вильоту пташенят з гнізд ще 23-25 діб їх підготовують дорослі птахи. У деяких пар протягом року буває два виводки, у таких птахів другі кладки з'являються у червні.

Синиця чубата потребує суворої охорони місць гніздування: старих лісів, підліску, старих дерев та ін. Цього птаха занесено до переліку видів, що перебувають під опікою Європейського товариства охорони навколишнього середовища та охороняються Бернською конвенцією.

Слід також відмітити, що весною (першого квітня) у світі відмічають **Міжнародний день птахів** (International Bird Day). Свято виникло у 1894 році у США, його мета – привернути увагу суспільства до збереження видового різноманіття та чисельності птахів. У подальшому свято набуло популярності, почало масово проводитися в усіх штатах, потім поширилось у Європі, а наразі відбувається у багатьох країнах світу в рамках біологічної програми ЮНЕСКО "Людина і біосфера", котра була започаткована в 1971 р. і ставить собі за мету виробити необхідну наукову основу для планування землеробства й використання ресурсів біосфери у гармонії з природою. ■

Вікторія Мельник, кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Марія Слободенюк, студентка, Національний університет біоресурсів і природокористування України,
E-mail: melnikvika0204@gmail.com